

politikai rendszerében. Igaz, ezt már nem Hanáknak, a történésznek kell megválaszolnia. Ő az elemzés végeztével egyszer már elbúcsúzott az olvasótól: „Eddig a történész bizonyítási eljárása. Tények, érvek, ellenérvek. Az elbírálás az esküdtszék feladata.” (375. old.). De Hanák, a *homo politicus* mégsem állja meg, hogy írását normatív állásfoglalással ne zárja. A zsidó hagyományból „a racionális prófécia képességét” (375. old.) megőrizni kívánó tudós a teljes beolvadás mellett foglal állást, s az általa felállított összefüggést politikai rendszer és asszimiláció között mostmár csupán a csattanó nem túl racionális pátozsa hidalja át: „*Navigare necesse est, vivere non est necesse.*”

RINGWALD* FANNY

SZERKESZTŐI ÜZENET

Immár másodszor jelentkezünk „Babér és Tövis” c. rovatunkkal. Kezdeményezője Bence György budapesti barátunk volt; a megvalósítás is az ő érdeme. A válogatás, csakúgy mint a jókedvűmerész hangütés az ő szerkesztői készségét dicséri.

Az első babérok és tövisek megjelenése után (16. szám) több olvasónk nekünk szegezte a kérdést: szabad-e, illik-e kemény szurkálódásokat álnéven közölni? (Minden *-ot viselő név: álnév.) Jogos kérdés.

Normális viszonyok között egyértelmű volna a válasz: nem. De alkalmazható-e a deontológiai norma a budapesti–hazai írástudók helyzetére? Emberi fogalmak szerint, nemde, természetes volna, hogy szakszerű könyvbírálatért senkit se érhessen bántódás. Ezt az elvet *in abstracto* a párt-hivatalosság is elismeri, azt azonban nem, hogy magyar állampolgár a Magyar Füzetekbe írjon.

No de: Bence, Kis János, Tamás Gáspár? — kérdezhetné itt az olvasó. Honnan e boldog kivételek? Onnan, hogy ők hivatalosan nem léteznek, kereten kívüliek, engedélyre tehát szükségük nincs. Sajnos, másképp áll a dolog olyan értelmiségiek esetében, akiknek állami állásuk van. Kívánhatjuk-e tőlük, hogy egy alkalmi MF szereplésért egész szakmai jövőjüket kockára tegyék? Közreműködésük csak rejtőzve lehetséges.

Szükség törvényt bont, adott esetben: illendőséget. Ha majd hazai munkatársaink feje felett nem lebeg az állásvesztés kardja, mi is visszatérünk a normalitáshoz.